

Jan ROUSEK, *Město Polná jako dějiště letecké války (1939-1945)*. Bakalářská práce Historického ústavu FF JU, České Budějovice 2009, 68 s., včetně černobílých příloh.

Posudek vedoucího bakalářské práce

Student Jan Rousek se ve své bakalářské práci nazvané *Město Polná jako dějiště letecké války (1939-1945)* zabývá problematikou letecké války na vymezeném území („mikroregionu“) okolo historického města Polná. Logicky se proto zaměřuje především na některé „zaevidované“ havárie letadel německé Luftwaffe, ke kterým docházelo při leteckém provozu v okolí města Polná. Nelze zapomenout ani na ten fakt, že relativně dlouhou dobu „vojensky“ klidné zázemí protektorátu sloužilo v rámci Třetí říše pro výcvikové (školní) jednotky německé Luftwaffe. K nehodám zde docházelo především v roce 1944 v souvislosti s působením jednotky SG 102 na letišti v Německém (nyní Havlíčkově) Brodě. Autor se ve své zdařilé bakalářské práci snažil nastínit i působnost hloubkových stíhačů v okolí města. Stranou jeho zájmu přitom nezůstal ale ani útok sovětských bitevníků na náměstí v Polné v samém závěru druhé světové války dne 9. května 1945. V následující části své práce se pak pečlivě zabývá havárií amerického čtyřmotorového bombardéru B-24 Liberator, ke které došlo dne 16. prosince 1944. Současně se pokusil objasnit a přiblížit osudy sestřelených amerických letců, včetně důvodů jejich havárie a také jejich cestu do zajetí.

V závěru své práce pak správně shrnuje výsledky svého bádání, když uvádí následující řádky: *„Letecká válka se projevila nad Polnou především rozličnými nehodami jak Luftwaffe, tak i jednoho amerického bombardéru, v samém závěru války pak i útokem sovětských bitevníků na kolonu německý vozidel. Při haváriích Luftwaffe zemřelo sedm mladých Němců. Vyjma nehody v Brzkově, kde havaroval letoun Kampfgeschwader 76, příslušely všechny letouny výcvikové jednotce SG 102. Ve třech případech se mi nepodařilo jednotku identifikovat – přistání Arada v roce 1943, neznámého letounu v prosinci 1944 a nucené přistání neznámého německého letounu americkými stíhačkami u lesa Špitálu, ale nelze vyloučit, že poslední dva případy jsou jeden a ten samý. Během ústupu německých jednotek, na něž byl proveden útok sovětskými hloubkaři, zemřeli další tři němečtí vojáci. Letecká válka si sice nevyžádala žádné oběti z řad polenských občanů, přesto kvůli ní umírali lidé.“* (s. 47).

Důležité bylo, že Jan Rousek provedl pečlivé srovnání všech tří základních okruhů pramenů (tj. četnická hlášení, kroniku a vzpomínky pamětníků), kterých použil ve své bakalářské práci. Dospěl také k poměrně překvapivému zjištění, které zformuloval do tohoto velmi zajímavého závěru: *„Musím konstatovat své pozitivní překvapení nad lidskou pamětí. Vše, čemu byli narátoři bezprostředně přítomni, si pamatovali naprosto přesně. Když vzpomínali na události, o kterých věděli pouze z doslechu, bylo jejich vzpomínání pochopitelně místy nepřesné. Nepřipadala zde ani možnost, že by narátor měl tendenci informace zastírat nebo měnit. Jednalo se o nekonfliktní téma, které ho nemohlo nijak poškodit. Narátoři vzpomínali na dobu svého dětství nebo mládí, které je všeobecně považováno za nekonfliktní.“* (s. 47). Správně také ale dodržoval nezbytnou zásadu, že každý badatel musí mít na paměti, jak přistupovat k pamětníkovi, ale že přitom od něj nezjistí, a ani to nebylo smyslem a cílem rozhovorů, žádné přesné informace o datech, letadlech, letcích. Jak správně Jan Rousek uvádí: *„Naopak bude odměněn silou osobního pohledu a prožitku. Bohužel užití pouze jen orální historie je v takto úzkém tématu prakticky nemožné – pamětníků je velice málo.“* (s. 47).

Pro doplnění potřebných informací a údajů a také k získání přesnějších dat byla použita dochovaná četnická hlášení, která ale byla, a to často, jak se autor správně

domnívá a také v Závěru své práce uvádí, někdy „úmyslně“ zkomolená nebo nepřesná. Z obsahu i formy jednotlivých hlášení pak dospěl k tomuto jasnému a logickému zdůvodnění: „Z hlášení jsem měl pocit, že byla psána, aby se neprotivila vrchnímu velení v Brně. Hlášení psali čeští četníci a ti i „kryli“ počínání občanů. Záznam v kronice nám to potvrzuje - četnická stanice byla po celou dobu války „naše“ neviděla, neslyšela, jak uvádí.“ Svým způsobem je to i jasné ocenění zdejších příslušníků protektorátní četnické stanice, kteří zde sloužily ve složitých protektorátních podmínkách.

Autor neváhal použít i potřebné písemné prameny, které získal z amerických archivů dopisní formou, ovšem ty byly většinou naprosto „úředně strohé“! Jednalo se přitom většinou o vyplněné tabulky, které mu ale přinesly chybějící a důležitá data. Ovšem autor neváhal a proto využil naopak dochované kroniky – Pamětní kniha města Polná, která byla literárně velice zajímavá! Využil ji tak k nezbytnému dokreslení dobové atmosféry (tzv. „nálady“) probíhající letecké války. Na druhé straně, jak autor správně pochopil a uvádí: „Bohužel se dala použít jen omezeně k získání přesnějších údajů. Pád amerického letadla kronika nepostihuje vůbec, přestože to byla pro Polnou významná událost. Základním pramenem se ale stala v případě sovětského útoku, kvůli nepřístupnosti ruských archivů také jediným.“ (s. 48).

Jan Rousek tak od samého začátku svého pečlivého bádání ke všem pramenům přistupoval s nezbytným respektem. Ukázalo se mu, že každý jím použitý pramenný zdroj měl svůj vlastní „osobitý“ potenciál a tak využití a vzájemné prolnutí všech tří základních okruhů se ukázalo být pro téma ideálním, jak je doporučováno převážnou většinou samotných oral historiků.

Předložená bakalářská práce Jana Rouska je tak prvním pokusem o kompletní zpracování letecké války v mikroregionu Polenska. Autor se zde snažil ukázat, jak se letecká válka dokázala dotknout i města, které lze směle označit jako: „**město bez jakýchkoliv vojenských priorit v okupovaném protektorátu.**“ Názorně nám tak ukazuje, jak se zde „proplétají“ tzv. „velké dějiny“ s těmi tzv. „malými dějinami“. Práce tak je přínosem při objasnění nejen válečných dějin Polné, ale také může, svým způsobem a zpracováním segmentem, jistě i posloužit k možnému pochopení letecké války nad územím Československa.

Nedílnou součástí práce je i Seznam pramenů a literatury (s. 48-51), Seznam zkratek (s. 52) a Seznam příloh (s. 53-68), který obsahuje obrazové přílohy rozdělené na 15 fotografických příloh a jednu srovnávací tabulku vojenských hodnot. Ty jsou velice potřebné pro každého badatele, který se zabývá zkoumaným obdobím let 1939-1945. Klady práce jednoznačně převažují, včetně 142 pečlivě provedených poznámek pod čarou, zejména pak tím, že opravdu není tzv. „zbytečně rozvláčná“.

Závěrem je možno oprávněně konstatovat, že bakalářská práce Jan Rouska, která je svým způsobem zajímavou a potřebnou sondou do mikroregionu Polenska, splňuje veškeré požadavky a má nezbytné předpoklady pro úspěšné obhájení. Proto předloženou bakalářskou práci jednoznačně doporučuji k obhajobě a hodnotím ji známkou **v ý b o r n ě**.

V Českých Budějovicích dne 23. června 2009

PhDr. et PaedDr. Jiří DVORÁK, Ph.D.